

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ВРЕМЯ

КЕНГЕШ

Урушну ветеранларыны жашау болумларын изилендируге 230 миллион сомдан артыкъ бөлүнгенди

Тюне КъМР-ни премьер-министрини биринчи орунбасары Юрий Альтудов 1941-1945 жылда Улуу Ата журт урушда Хорламны 70-жыллыгын байрамлауга хазырлануу жаны бла кърау комитетни жыйылууун бардырганды. Аны ишине министерстволаны бла ведомстволаны башчылары, муниципалитетлени, ветеран эмда жамауат организациялары келечилери къатышандыла.

Властыны битеу органлары ветеранланы социальный жаны бла къорулауга, бек алгъа аланы жашау журтла бла жалчытууга аслам эс бурруга керекдиле, деп чертгенди Юрий Альтудов. Аланы ол жумушларына 230 миллион сомдан артыкъ къоратылганды эмда ол иш андан ары бардырылганды.

Ол айтханыча, бусагъатда урушха къатышханлагъа, аны хатасындан сакъат

болгъанлагъа, ёлген аскерчилени юйдегилерине жашау журтла эмда коммуналный жумушла ючюн хакъ тёлеу жаны бла болушлукъ заманында эмда толусунлай этиледи. Бюджетден тышында мажарылгъан ахчагъа алагъа 12,7 миллион сомгъа ырысхы болушлукъ берилгенди. Ветеранла республиканы жеринде ара транспортда хакъсыз жюрюрге эркинди, ала дарманла бла да жалчытыладыла. Гражданланы ол къауумуну 93,3 проценти саулукълары жыл сайын тынгылы тинтиледи.

Аны бла бирге эсгертмелени, мемориал комплекслени жангыртуу жаны бла мадарла этиледиле, алгын сермешле борган жерледе излеу ишле бардырыладыла, музейледе эмда аскер махтаулуку залларында экспозициялагъа къошулады.

Совет Союзу Жигитлери къарындаш-ла Кубати бла Кабард Кардановлагъа ишленрик эсгертмени проектлерини конкурсу башланганды. Аладан къайсы айырылгъаны быйылны ахырына белги болушлукъду.

Келир жыл майда уа Нальчикде бийиклиги 9 метрге жетген «Аскер махтаулукуну шахары» деген стела ачылды. «Битеу белгиленген ишлени, - деп чертгенди Юрий Альтудов, - бийик даражада, кёл салып тамамларгъа, хар ветеран да аны жашау ырахатлы болуруна къайгыргъанларын сезерча этерге тийишлиди».

КъМР-ни Башчысыны къуллугун болжаллы халда толтурганын бла Правительство-суну пресс-службасы.

Правительство

Жерни аны хайырланганлагъа берирге тийишлиди

КъМР-ни Правительство-суну кезиулю жыйылуунда Бир къырал экзаменни итоглары чыгарылгандыла эмда быйылны экинчи кварталында республикада жашау этерге жетерик ахчаны бек аз ёлчми 7156 сомда тохташдырылганды. Битеу да бирге министрле отузга жууукъ бегимни проекттин сюзюп, къабыл кёргендиле. Кенгешни Правительство-суну Председателини биринчи орунбасары Юрий Альтудов бардырганды.

Биринчиден, республикада толтуруучу власть органлада къырал граждан къуллукъчулары билимлерин ёсдюрюу жаны бла заказ къабыл кёрюлгенди. Ызы бла жерчиликни бир-бир бөлүмлерине субсидияла бөлүнюн жоруктары тохташдырылгандыла.

«РФ-де Жер кодексни хайырланууну юсюнден» Федеральный законну ючюнчю статьясына кийрилген турлениуле да сюзюлгендиле. Жер халла эмда ырысхы жаны бла къырал комитетни

башчысы Анна Тонконог анылатханыча, къыралны иелигинде болмагъан жерлени муниципальный власть органла хайырланып турадыла. Алай тийишли комиссия чыгарган онууга кёре уа, аллай жерле энди элге берилдикдиле. «Аланы башчылары кеслеринде проблемаланы кимден да иги биледиле. Реформаланы чеклеринде энди жерле аны хайырланганлагъа бериледиле», - дегенди ол. Бегимге тутхучулукъ этилгенди.

Къашхатауда Мечиланы Кязим атлы орамда 120-чы мекия республиканы иелигине берилгенди. Ол жаны бла бегимни да Анна Тонконог кёрюзгенди. Аны айтханыча кёре, анда Черек районда къырал жумушланы толтуруу жаны бла кеп функциялы ара къуралдыкды.

«Спартак-Нальчик» профессионал футбол клубуна къошакъ халда чыгарылгъан акциялары республиканы иелигине алынгандыла. Битеу да бирге 250 минг акция чыгарылганды, аланы хар бирини да багъасы жюз сомду. «Алай бла клубха 25 миллион сом берилдикди, ол а футбол командабызгъа мындан ары да хайырлы ишлерге болушуркыду», - деп чертгенди Анна Тонконог.

(Ахыры 2-чи бетдеди).

ПРОГРАММА

Спорт залланы тапландырадыла

«Единая Россия» партианы «Сабий спорт» деген проектни чеклеринде Къабарты-Малкъарны элдеринде орналгъан школ спорт залланы тап халгъа келтирчя болушлукъ этилди. Алай бла ремонт ишлеге эм керекли оборудованила бла да жалчытылынырча 36 миллион сом къоратылганды, деп билдиргендиле башда сагъынылгъан партианы бөлүмюнден.

34 миллион сом къырал бюджетден бөлүнюркю, эки миллионну уа республика кеси къошарыкды. Ахча он районга юлешинрикди.

Берилген ахчагъа 21 спорт арагъа, тогуз стадионга ремонт эм кърулуш ишле бардырылдыла. Тогуз школну спорт залына, олимпиаданы стандартларына кёре, керек оборудование сатып алылдыла. Онбеш школда спорт клубла къуралдыкдыла.

СУББОТНИК

Амброзиягъа - къажау

Чегем районда төгерек-башны амброзиядан тазалау бла байламлы субботник ётгенди. Анга 500-ден аслам адам къатышханды, деп билдиредиле муниципалитетни пресс-службасындан.

Ол күн бирсиле бла бирге районну эм эллини администрацияларыны, билим бериу учреждениялары келечилери, предприятялары, организациялары ишчилери, арендаторла, сора «Жашилле» деген битеуроссий экология партиядан волонтерла чыкъгандыла.

Алай бла ишни бардырылганыны хайырындан «Кавказ» федеральный школну жанларындан алты километр чалны жер тазаланганды. Ол санда амброзия эм башха къауралы ханс ёсен кеп жер айруланганды.

Элдеде да ол жаны бла ишле бардырылгандыла.

Билдирги

Ара шахарда - «Мен Нальчикни сюеме» деген белги

17-чи августда республиканы ара шахарында Келишмулюкно майданында «Мен Нальчикни сюеме» деген ючметрик белгини къуанчлы халда орнатырылдыла. Аны «Республика - барыбызны да ишибиз» интернет-сообществону тууган күню бла байламлы ачарыкдыла. Байрам программаны чеклеринде концерт кёргозюлгюкю, тепсеуле, зришуле болушлукъду, татлы ашарыкыла юлешинрикдиле. Конкурслада хорлагъанла «Мен Нальчикни сюеме» деген жазулары бла ёрге жанла бла саугъаланырыкдыла. Сюйгенле уа ол белги къатында суратха да тошалдыкдыла.

Бу иш Нальчикни администрациясыны, Солу паркыны эмда сообществону башламчылыклары бла бардырылады.

МАШУК-2014

Экспертле 700 инновация проектни тинтедиле

Север Кавказы жаш төлюсюню «Машук-2014» форумуну экинчи бөлүмүнө кыатышканла хазырлаган инновация проектлери тинтиу башланганды. Ала «Спорт эм туризм», «Экономика эмда предпринимательство», «Искусство эм культура» номинациялага көре жарашдырылганды. Аны исондон бизге форумуу пресс-арасындан билдиргендиле.

Битеу да бирге форумга кыатышканла 700 проектни көргүзгөндиле. Аладан бек игилери сайланып, грантла аллыкдыла. Быйыл бу жумушлагы 100 миллион сом бөлүөди. Конкурс ишлеге уа излемле кыаты болганларын белгилерчады. Аланы мағаналылыгы, хайырлылыгы, жашауда кереклиги суюлжукюле.

Комиссияга эки күнюню ишлерге тышерикди. Быйыл сай-

лау бадырынуу жоруклары да тюрленген итолгери. Анга көре, конкурсуу итолгери Росмол-проект.рф сайтта 30-чу августта басмаланырыкдыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

НАЛЬЧИКНИ 290-ЖЫЛЛЫГЫНА

Сынжырлы балконлары болган юй

Нальчикде Нахушев (Елизаветинская) бла Кешоков (Советская) орамла бирге кыошулган мюйюше болмаганча бир ариу юй суюледи. Мурдору ташданды, кеси уа накыш формада кызыл кирпичден кыаланганды. Мекямны ал жанында бла арт жанында алтышар терезеси барды. Арбазындан кыарасанг, юй башыны тюз да туюнде 1909 жыл деп жазылып турады. Ол заманда жангы ишленген юйно кызы Софияга Малкыарукъланы Дадаш сатып алган эди.

1921 жылда ол юйде Малкыарны депутатларыны округной советини комитети турганды. Анга шагытык этген мекямны бир кыабгырасына мермер эсгерте кыанга орнатылганды. Алгыраакыда ол МВД-ны клубу эди, бусагьатда уа гинжи театры мекямыды.

Алайда кыоншуда Нахушев атлы орамда дагыда эки кыатылы юй барды. Мекям кирпичден тюрлю-тюрлю оюула бла кыаланганды, узун бийик терезелери, арбазына кирген кенг аркалы кыабгыты, сынжырлада тагыылган юч балкон анга бютюнда энчилик береди.

Бусагьатда, жарсыуга, юй жашарча туюлду. Арбазына кирсенг, хали бютюнда осалды. Биринчи бла экинчи этажларында экишар терезеси барды. Баш отуулага темир баскыч элтеди.

Бу юйно ишлетир ючюн, Малкыарукь улу Дадаш италилыгы архитекторну Санкт-Петербурдан чакырган эди. 1920 жылда, мекямны кыурулуш иши бошалап, ичине кыирча болганды. Сынжырлада тагыылган балконларында лимон терекле ёсдоргөндиле, ичинде отуулары кыабгыралары уа ариу суратла бла жасалып болгандыла. Бу мекямга бусагьатда да адам сейир этип кыарарчады.

Болсада жангы юйюнде Малкыарукъланы Дадашха кёп жашарга тышмеди. Ким эсе да тамбла бийлени, байланы тутуп башларыкдыла деп билдиргенди, ол кече окуна Дадаш юйдегисин сактылар умутха киреди. Алты кызы

бла эки жашы, ала бла бирге музыкадан устаз, гувернантка, аланы киши танымача чыганлылача кийинип, жолга атланадыла. Толгган байлыкларындан биргелерине жангыз рояльны аладыла. Кыалган харакетлерине тиймейдиле. Малкыарукъланы юйор Нарсанада дачаларында жашап турганды, экинчи ала Нальчикке кыаймагьандыла.

Арт жыллада юй общежит болуп турганды, анга тынгылы ремонт 1964 жылда этилгенди. Бусагьатда мекям суюлген жер 477 квадрат метр болады. 2000 жылдан бери анда «ЭР-Г» деген чекленген жууаплылыгы болган организацияны офиси турады.

АЗРЕТЛАНЫ Хасан.

Окьюу жылыны алапынаа

Шёндю, окьюу учреждениелада кызыу кезиу болган заманда, республикабызны бир кыауум школунда биринчи сентябрьге хазырланыу ишле кыалай барганларын сорганбыз.

Устазланы, ата-аналаны да муратлары бирдү

Элде садик ачылыкыды

Герпегежни орта школуну директору Бёзюланы Хусей билдиргенге көре, мектеп бюгюнлюкде окуна сабийлени келирлерине хаппа-хазырды. Август айны аллындан бери Билим беруу, илму эм жаш төлюню ишлери жангы бла министерстводан комиссия келип, хар неге да кыарап кетгенди. Мында ремонтну бардырырга элде кыолайлы жашла болушханларын Хусей Билкаевич, алагы ыспас этип, айтханды.

Андан сора устазла, ата-анала да кеслери мында ишни кыолгьа кыбьстау алгьандыла. Мекям 1986 жылда ишленгенди, анга жыл сайын кыарала турмаса, жарамазлыгыны ала барысы да ангылайдыла. Былтыр аны полларын кетерип, илчирин тынгылы толтуруп, линолеум салынган эди. Терезелери да алышындырылгандыла.

Быйыл а аллай ишлени спорт залда бардыра турадыла. Душвойлары уа озгьан жылда жангыртылган эдиле. Дагыда былтыр класс отуулары барысына да мебель алынганды. Компьютерле да жетишедиле.

Шёндю сабий садла бла проблемала хар жерде да туюбейдиле. Эндиге дери Герпегежде ол зат болмагьанды. Аны хатасындан ишге жюрюген ата-анала сабийлерин Нальчикте неда Хасанингагы элтип тургандыла. Алай бла уа элде мектепке келген жашланы бла кызыланы саны да аз болгьанды. Школ бир сменде ишлегенди. Быйыл а мында садик ачылыр мурат барды. Шёндю аны бла кюреше турадыла.

Директор билдиргенге көре, ара ючжыллыкьладан башлап жетижыллыкьлагьа дери 40 сабийчик жюрюрюкю. Ол а элде ишге барган аналагьа уллу себеплик боллукьду. Отоула тап халга келтирилгенди. «Алагьа керекли кыашыкьладан башлап ойнарга топларына дери заказны этгенбиз. Жууукь заманда сакьлап турабыз», - дейди ол.

Садикни ачылыуу бла байламлы школгьа бир-эки классха тышден сора жюрюрге тышерикди. Мында устазла да жетишедиле. Ишге келирге суююп, заявленила жазганла да бардыла. Болсада аланы алырча жерле алыкьа жокьдула. Спорт залны тапандырыуьга бла сабий садны кыурауьга ырыкьыны министерство бёлгенин да билдиргенди директор.

Герпегежни школуна быйыл жюзден аслам сабий келликди. Аладан онусу уа билимини жолуна биринчи сентябрьде биринчи атамларын этирикдиле.

Школну арбазында – спорт майдан

Зольск районну Кичималка элини орта школунда да ремонт ишле бошалгьандыла. Бу кюнледе бери министерствону комиссиясы келип кетгенин билдиргенди аны директору Токеланы Абуражан. Школну арбазында кёп функциялы спорт майдан да орнатылгьанды. Мында тюрлю-тюрлю тренажерла, турникле, теннис ойнара стол да барды. Ууакь сабийледен башлап былайда элжи жаш төлюсю кесине жумуш табарыкьды. Бу

майданны школ тийресинде орнатыуьга элни администрациясыны башчысы Гуртуланы Малик уллу кыыйын салгьанды.

Афуажан Салиховна билдиргенге көре, бу мектепде окьюу китапла бла проблема жокьду. Мында библиотекеда дерсликкени алышыу фонд эрттеден бери кыурапгьанды. Алай бла сабийле кеслерини китапларын бери келтирип, бир бирлери бла да алышдыла. Библиотеканы фондду да толды. Бирси жетишмеген китаплары уа школ кеси сатып алады эм алагьа береди. Быйыл бу жумушха деп ырыкьыны районну администрациясы бёлгөндү.

Былайда бир затны эсгерге кетерге кыурапгьанды. Ата-аналаны бир-бирлери школчуланы окьюу китапла бла кыурап кеси жалчытырга тийишлиди дегенлерин кён эшите турганма. «Билим берууну юсонден» деген жангы законда айтылганга көре, кыурап жаланда дерсликкени береди. Алагьа деп жарашдырылган ишчи дефтерлени, бирси методика пособиела дегенча китаплары уа окьюучулагьа ата-анала кеслери аладыла.

Жангы эм

качестволу форма

Болсада сабийлени дерсликкеле бла жалчытыуу да хар школда бирча бармайды. Ол анда ненча окьюучу, кыалай бир ырыкьы бёллонгенине көре да болады. Бек элтип тургьандыла. Алай бла уа элде мектепке келген жашланы бла кызыланы саны да аз болгьанды. Школ бир сменде ишлегенди. Быйыл а мында садик ачылыр мурат барды. Шёндю аны бла кюреше турадыла.

Кичималканы школу да билим берууну жангы стандартлагьа 2011 жылда окуна кёчген эди. Быйыл мында башланган класслары барысы да аллай стандартлагьа тийишлиликде окурукьдула. Аланы устазлары да анга көре кеслерини усталыкьларын ёсдоргөндиле. Сабийле бу программа бла кыыйналмай окур ючюн, психолог уа иги болушлукь этеди.

Былтыр элде садикни эски мекямдан школгьа кёчюргөн эдиле. Мында жангыртуу ишлени бардырып, аны бир кесегин сабийле турурча жарашдыргьандыла. Озгьан жыл бери аланы эки кыаууму жюрюгенди. Быйыл а садикде төрт бёллүм боллукьду. Элде кыолайлы жашланы болушлукьлары бла бери столла, шинтикле алынгандыла.

Окьютуу-ойретуу иш тынгылы барырча, хар не да жетишеди бу школда. Андан сора да, башланган класслагьа жюрюгенгеле хахьсыз эки көре азыкь ашатырча онг да барды. Кыолайсыз юйорледен сабийлеге да эртенликде жылы аш бериледи. Бу болушлукь школгьа район администрацияны жаньндан этиледи.

Биринчи сентябрьде бери садикке жюрюрюкеле бла бирге эки жюзден аслам сабий келликди. Школда ата-ана комитет ыразы болганга көре, окьюучула быйыл Пятигорскдеги «Сан-райз» кийим тиккен фабриканы школ формасыны кийерикдиле. Аланы кыумчаларыны качествосу СанПинини излемлерине тийишлиди. Школда уа сабийлени ахшы билим алгьанлары бла бирге саулукьларына да кыайгырадыла.

МОКЪАЛАНЫ Зукура.

Банк

Ахча алган карталаны саны кёбейгенди

«Россельхозбанкны» Кыабарты-Малкыарда орналган бёллюмюню пресс-службасы билдиргенге көре, быйылгы жылы биринчи августуна битеу да республикада чыгарылган карталаны саны 74 миңден атлагьанды. Жылы башындан бери уа 5630 карта жиберилгенди. Артыкьда бек адамла «MasterCard Country» деген карталаны жаратадыла.

Адамлагьа иш хахь төлеу деген проектни чеклеринде банкны филиалы республиканы 216 биргиуорчу жалчытады. Иш хахьны

картала бла ала турурча деп жылыны аллындан бери 8 предприятие бла келишим этилгенди. Башда сагьынылган карталары болганла банкдан ёнкюч ахча алабыз деселе, льгота халда алагьа энци болумла кыурайдыла. Филиалны КъМР-де бёллюмюню таматасыны орунбасыры Юсюлпаны Аслан айтханнга көре, шёндю республикада 30 банкомат ишлейди, тюрлю-тюрлю жерледе 46 электрон терминал барды, аладан онтёртёсю сатыу-алуу этген жерледе орнатылдыла.

Бюгюнлюкде банк адамлагьа таплыкьга деп «12/12/12» деген жангы акцияны бардырады. Ол биринчи ноябрьге дери барлыкьды. Аны баш мураты - ипотека амал бла юй неда фатар алган адамга ёнкюч 12 жылгьа 12 процентге бериледи. Дагыда клиент юйно саулай багьасыны жаланда 12 процентин бу финанс учреждениега биринчи төлеу деп берирге керекди. Кредитни ёлчөми 20 миллион сомдан артык берилмейди.

АЗРЕТЛАНЫ Хасан.

КАВКАЗ ОЮНЛА

Республиканы жыйымдык командасы жыйышдырылады

Нарткяланы ара стадионунда «Кавказ оюнла» спорт-маданият фестивалы республикалы кезиуо бардырылганды. Анга Къабарты-Малкъарны битеу муниципальный къралыуларындын команда кыатышхандыла, аланы эришулерине къраргъа да кеп адам жыйылганды.

Оюнланы къууанчлы халда ачылуларына КъМР-ни Парла-

ментини бла Правительствосуну келечилери, районланы администрацияларыны ишчилери, спортну ветеранлары да келген эдиле. Жыйылгандыны Правительствону башчысыны орунбасары Руслан Фиров алгъышлаганды, командага жетишимли болуларын тежегенди. Спорт министр Аслан Афаунов а байрамны ёдюрюрге уллу кыйын салгандыры ючюн

районну башчыларына ыразылыгын билдиргенди.

Чыгъармачылык къауумла концерт программаларын кёргозгенден сора эришуле да башлангандыла. Алапта баш судьялыкны Олимпиаданы чемпиону Асланбек Хуштов этгенди.

Фестиваль ингирге дери спортну онеки тюрлюсюнден бардырылганды: бел бауладан тутуп тутушу, армспорт, гиче футбол, садакъдан атдырыу, кюч троеборье, ауурлукну кётюрюу, таякылада жюрюу, эстафета эм канаты тартуу. Алада хорлагъан спортчула республиканы жыйымдык командасына киргенди, ала жууук заманда юйрениу-жаруу этуу бла кюреширкидиле.

Алай бла «Кавказ оюнга» бизден 45 адам барлыкды: 37 спортчу, юч тренер, төрт судья бла делегацияны башчысы. Фестиваль Чечен Республиканы Грозный шахарында жетинчи сентябрьде боллукды.

КъМР-ни Спорт министерствосуну пресс-службасы.

ЖЫЙЫЛЫУ

Тюрлю-тюрлю хунерлерин ачыкларыкдыла

Нальчикде «Нарт оюнла-2014» республикалы спорт байрамны бардырыу бла байламлы къурау комитетни жыйылыу болганды. Анда аны эки кезиуе ёдюрюрге оюу этилгенди: биринчиси Огъары Чегемде отузунчу августда, экинчиси уа Огъары Малкъарда 28-чи сентябрьде. Аны мурагы - халк чыгъармачылыкны жангыртыуу, хал адамланы республиканы жыйыларыны төрелерини юслеринден билмилерин кючлеуо.

Командада алчылык ючюн чыгъармачылыкда, спортда да

эриширикдиле. Ала жамауатны аллында ариу селеше билгенлерин кёргозтюрюкдюле, халк жырлары бла ийнарланы айтырыкдыла, бел бауладан тутуп тутушуркыдула, скандербек тутарыкдыла, таугъа чабып да эриширикдиле. «Нарт оюнла» проектни автору Тетуланы Хадис белгилегенича, быллай ишле ата-бабалардан келген адет-тёрини сакларга, төлюелени араларында байламлыканы тохташдырыкыла себеплик этедиле.

Спорт байрам быйыл бешинчи кере бардырылыкды. Ол оне-

ки сагъатда башларыкды. Быйыл аны къуараргъа Тарыхны эм маданиятны эсгертемелерин саклауга болушлук этген «Къайсыннга жюз атла» деген фонд кюшумчулук этерикди.

Алай бла оюнгага кыатышыргъа неда спонсор болушлук этерге сыйгенле толу информацияны алыр ючюн, 8-928-708-26-06 телефон бла селеширге боллукдыла, деп билдиргенди Нальчикни администрациясыны пресс-службасындан.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфья.

Жамауат организацияла

Къыйматлы ишлени бардырыргъа оноулашхандыла

«Алан» республикалы жамауат организацияны советини бу кюнде болгъан жыйылыуунда сёз быйылны октябрь айында боллук тогузунчу съезде, малкъар халк Россейге кеси ыразылыгы бла кюшулганды 187 жыллыгына хазырлануу, миллетле аралы келишулюкню кючлендириу бла байламлы проектге кере «Биз тау жырны эки къанаты - Къулийланы Къайсын бла Алим Кешоков» деген ат бла ингир бардырыу юсонден барганды.

Белгиленген ишле бла жыйылгандыны советни председатели Беппаланы Суфинан шагъырей этгенди. «Сегизинчи съезден

бери юч жыл озганды. Устава жазылганына кере, кезиуо жыйылыну бардырырга заман жетгенди. Аны къурау комитетин да айырырга керекди», - дегенди ол. Кенгешге кыатышхалла ол жумушну советни Жаболаны Жабраил башчылык этген толтуруучу комитетине буурургъа керекди деп бир аууздан айтхандыла.

Ала съезд бардырылык кюню, сагъатны да тохташдыргандыла. Ол 2014 жылны 12-чи октябринде Нальчикде Малкъар драма театры залында боллукды. Анга 450 адам кыатышырыкды эм чакъырылыкды. Хар эли келечилери боллукды, аланы саны

да тохташдырылганды.

Малкъар халк Россейге кюшулгандыны 187-жыллык байрамны уа келир жыл 11-чи январьда бардырырга оноулашхандыла. Ол келишимге кюл салынган кюндю.

Миллетлени араларында хал бла байламлы ингирге жетгенде, олкъачан эмда кыайда бардырылыкты тохташдырылмаганды. Жыйылууда башха вопросла да сюзолгенди. Алапта кере да оноула этилгенди.

ХОПАЛАНЫ Марзият. СУРАТДА: «Алан» кенгешеди. Суратны автор алганды.

Шимал Кавказ
кюн сайынЖер-жерли продуктарыны багъаларын
властыла контролыда тутарыкдыла

Краснодар крайны губернатору Александр Ткачёв эл молкню эм жарашдыруучу промышленностьну министерствосуна крайда чыгарылгъан, тюкелени тапкаларында тыш кыраллы продукталы алышындырган продукталы багъаларын кётюртемеги деп, бек кыаты айтханды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине регионну администрациясыны пресс-службасында билдиргенди.

«Бетсиз адамла бу болумда багъаланы кётюрмезча этерге керекди. Былайда ритейлер сетле бла, оптовый халда сатуу этгенле бла да ишлеуно уллу магъанасы барды», - дегенди Ткачёв. Аны айтханына кере, Краснодар край, Россейни регионларыны араларында мирзеу, ун, пиринч, алма, жюзюм, жемишлени эм тахта кететледен консервала, чеплеу жау чыгарыуа эм аланы Россейни регионларына сатууда алчыладан бири болургъа керекди, болгъан да этерикди.

Къачхынчылагъа - энчи эс

Ише жаруулу 26 минг украинлы къачхынчидан 2 мингден асламырагы Ростов областьда ише тохташханды. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине халкны иш бла жалчытууну кырал службасыны управлениясыны таматасы Сергей Григорян билдиргенди. Аны айтханына кере, къачхынчыла сатуу этген эм азык-предприятиялада транспорт компаниялада, школга дери сабийлени окуятхан учреждениялада эм коммуналы службалада ишлейди.

Волгоградчыла мирзеу жыйыу бла
жыллык планларын толтургандыла

Волгоград областьда мирзеу жыйыу бла кырал жыллык план толтурулганды, деп билдиргенди журналистлеге регионну губернаторуну кюулугун болжаллы халда толтура тургъан Андрей Бочаров. Шёндюге дери 3,3 миллион тонна мирзеу ууулганды, сабанла 1,5 миллион гектарда орулган эсе да. Мирзеулюк битимле уа 1,9 миллион гектарда ёдюрюлгенди», - дегенди ол. Аны айтханына кере, жыйылгъан кюлюк будай бек игиди. Отлук эм сюртючю жаула жетишимли болгандыры себепли техника да чурумсуз ишлегенди.

Областыны Эл молк министерствосунда билдиргенлерине кере, шёндю хар гектардан 22,1 - шер центнер мирзеу жыйылады, былтыр ол шарт 17,3 центнер эди. Тирлик бла быйылгы рекорд Кикивиденск районну сабанчыларыныкды. Мында ала хар гектардан 32-шер центнер мирзеу жыйгандыла.

Муниципалитетлени болушлугуу бла

Адъеганы муниципалитетлери школланы жангы окуу жылга хазырларгъа 23 миллион сом чакылы бир ача бергенди. Ол ача жетиширик тойюлдю, дегенди Майкопну халк депутатлары Советини депутаты, «За Россию» деген «Битеуроссей жамауат кымылдауу» эксперты, Майкопдагы 3-чю номерли школну директору Нелла Хатагова. «Регионну 140 школунда эм аланы 11 филиалына ол бек аз ахчакыкды», - дегенди ол ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине бла этген ушагында.

Хатагованы айтханына кере, ырысханы жетишмегинени ауурлугу школчуланы ата-аналарыны бююларына салынгъа боллукды. Республиканы финансларны министрине орунбасары Екатерина Косиненко айтханга кере, министрине кабинетине устазланы иш хакларына эм школланы кышха хазырлауга ача бергенди. Школланы жангы окуу жылга хазырлауга регион бюджетден а ача бёлюнмегенди.

Амалла бардыла кечинирге, окургъа да

Украинлы къачхынчыланы сабийлерине болжаллы халда орнашхан жерде жайда, кышда да ишлеген «Астраханские зори» деген лагерьде 1-чи сентябрьде сад ачарыкдыла. 50 сабийден эки къауум къраллыкды. Бериллик мекамга ремонт этерикдиле, - деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине социаллы жаны бла айнытууну эм урунууну министри Екатерина Лукьяненко.

Сабийлени юйретирча къауумну кюшну элде неда лагерьни жеринде жашаганлодан кърарыкдыла. Ол къауумга бизни да алыгыз деп, къачхынчыладан заяккала бардыла, дегенди Лукьяненко.

Къачхынчыланы сабийлери жууукдагы Яксатовск школга жюрюкдюле. «Келишим да этилгенди. Школну оночулары украинлы окуучулары класслага юлешгенди. Дерсле 1-чи сентябрьде башларыкдыла», - дегенди лагерьни директору Андрей Обручев.

Дагыстанда мультипликация
серияны аладыла

Дагыстанда «Аул мастеров» деген мультипликациялы серияны жарашдырыкдыла. Ат тоуулары тарыхларыны, культураны, төрелерини юслеринден орус тилде къраллыкды, сора аны Дагыстанда жашаганланы тиллерине кётюрлюкдюле, дегенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине «Альтус» деген студияны оноучусу Руслан Салимагаев.

«Мультифильм алга орус тилде салынырыкды, ортада дагыстанлы тилге кётюрлюкдюле, - дегенди ол. Пректни режиссёру эм оноучусу Гамзат Исавени айтханына кере, фильми мурдору дагыстанлы Гамзат Цадасаны, Ахмедхан Абубакарны, атлары айтылган башха жазуучулары чыгармаларына кере къраллыкды.

«Хар жангы сериясында энчи насыихталы, тарых жаны бла айныуу, байлыкны, кытыраны тюрлю-тюрлюлюкюн, Кавказны халкларыны кылыкларыны эм төрелерини ориуукларыны ачыклагъан шартла боллукдыла, - дегенди Исавен.

ДАТА

Жазуучулары биринчи съездини делегаты

1934 жылны август айыны 17-ден башлап ахыр кюнөне дери Москвада СССР-ни Жазуучуларыны союзуну биринчи съезди болганды. Аны ишине Къабарты - Малкъардан баргъан жазуучула да къатышкандыла. Анда къабыл кёрюлген жорукъла артада кеп жылланы совет литератураны башында тургандыла.

Бу союз къралгъанчы, жазуучула тюрлю - тюрлю биригиулеге - РАПП, ЛЕФ, «Перевал», Союз крестьянских писателей - деген эм башхалагъа киргендиле. Аланы бирикдирер ючюн иш а эки жыл андан алгъа башланган эди. Профессорал даражада жазгъан адамланы бир союзгъа алып, совет властыны ниетин халкъгъа жайыуу, социалист кърүүлүшдә аланы кърешмчулукълары иги болгунгъан анылап, ол мурат бла къралгъан эди союз. Биринчи съезде аны уставы къабыл этилгенди, анда, социалист реализмден таймай, литература, литературоведение да алай айныргъа кереклиги белгиленгенди.

СССР-ни Жазуучуларыны союзуну къралны жашауунда, жангы жамауатны къруауда да уллу къыйны барды. Ол «чыгъармачылыкъ бла кюрешгенге кеслери ыразылыкълары бла кирген, Совет Союзуну профессионал литераторларын бирикдирген, коммунизмни жуукълашдыргъа кюрешген, дуняда социальный прогрессни жайгъан, халкъланы араларында шубхлукъну къатдыргъан, мамырлыкъ ючюн кюрешген биригудю» деп жазылганды аны 1971 жылдагы уставында.

Съэсюз, жазуучула анга кертичили къралгандыла. Ала, кеп халкъланы келечилери, акъылманлары, философлары болуп, битеудуния культурагъа, аны айныуна, окъуучуну ниетин кючлеуге чексиз себеплик этгендиле, мамырлыкъ ючюн кюрешлерин кыймагандыла.

1934 жылда аны санында 2500 член болганды, ала, 76 тилде жазып, жанрланы хар бирин да айнытхандыла. Съездеде правлен айырылып, ол секретариаты кърал, харкюнлук соруулан сюзгендиле. Биринчи оюнучу Максим Горький болганды. Аны башламчылыкъ бла къралганды союз да, биригиуно идея жанына артык эс бурулганды. Правленде республикаланы литератураларыны советлери да ачылгъан

эдиле. Ала миллет тилдеде жазгъанланы чыгъармалары битеу къралгъа, андан тышына да чыгъарча уллу иш бардыргандыла. Союзну кюнөндөн басмаланып тургъан «Новый мир», «Знамя», «Дружба народов» эм башха журналла бла «Литературная газета» Совет Союзну заманында эм окъулгъан изданияла эдиле. Кеп жаш, миллет республикадан жазуучула да, алада басмаланып, белгили болгандыла.

Башында айтылгъанчы, биринчи съездни ишине Къабарты-Малкъардан делегация да къатышканды. Ала Джансох Налоев, 24-жыллыкъ Гуртуланы Берт, Сосруко Кожаяев эм Евгений Ростокин эдиле. Алгъа Нальчикде конференция бардырып, алай сайлангандыла ол адамла.

Съезд Союзланы ююню Колонный залында болганды. Аны М. Горький ачханды. Кърал башчылары алгъыш сөзлерин А. Джанов окъуганды. Ары тыш къралладан 40 жазуучу чакъырылганды. Артада Берт былай эсгерликди: «Мен залны аллында трибунагъа, президиумгъа да жуук олтургъан эдим да, хар не да шарт кёрюнгенди. Докладланы барына да къулак салып тынгылайма. Артыкъда Горькийге. Президиумну онг къыйрында бир бурмачач, сары шинли, орта бойлу киши да олтурады. Мен аны китапта суратын да кёрген эдим. Ол «Тихий Донну» автору Михаил Шолохов эди. Дагыда дагыстанлы жазуучу Сулейман Стальскийни да таныйма».

Ары баргъаныны юсонден Бертни «Мен Максим Горькийни кёргенме» деген 1968 жылда «Шубхлукъ» альманахта басмаланган къысха статьясы да барды. Ол, анда сабийлей ёксюз къалып, жангы жашауу келгенини хайрындан орусла усталадан окъуп, билим алгъанын айтады. Биринчи кюнлеринден башлап пролетар жазуучуну повестлери, романлары ахшы нёгерлеринлей къалганын да билебиз. «Аны «Сабийлик», «Адамлада», «Мени университетлерим» деген чыгъармала-

24-жыллыкъ Гуртуланы Берт.

рыны окъугъанында, кесими жашауу жолларымы эсиме тошюре эдим. Бирде келюм такъыр болуп, бирде уа жокъдан бар болгъан аз адамла айланмайдыла, деп таукел эте эдим. М. Горькийни чыгъармалары мени киби кеплеге кел этдиргендиле, къанат къакъдыргъандыла», - деп жазады Гурту улу.

Ол кюнледе «Литературная газетада» Гуртуланы Бертни «Малкъарны литературасы» деген статьясы да басмаланганды. Ол бизни жазуучуларыбызны Хочуланы Салихни, Теммоланы Хамитни, Шахмырзаланы Саидни, Отарланы Саидни, Улбашланы Ахмадияны, Отарланы Керимни да сагъынады. 12 литература кружок ишлейди, кёчюрмеле да бардыла, дейди. Позия игирек айныгъанын, къара сөз да кюч ала баргъанын белгилейди.

Ол жыллада жаш Бертни Москвагъа барып, анда Горькийни кёрлюкме деп эсинде да болмагъанды. Алай къадар анга алай насыпны бергенди. Малкъарлы жазуучуну ары дери эки китабы чыгъган эди. Съезде къатышхан поэтлени жыйымдыкълары да басма-

ланганды. Гурту улуну назмулары да киргендиле ары.

Аны эсгеруонде былай окъуйбуз. «1934 жыл совет жазуучуланы I Битеу-союз съездинде М. Горькийни биринчи кере кёрюм, докладын да, башха сөлешгенин да эшитдим. СССР-ни Жазуучуларыны союзуну председатели М. Горький къл салып берген билетими бюгон да сыйлы саугъагъа санап тутам». Аланы бирге тюшген суратлары да сакъланады Гуртулада. Ал башха жерде болуп, жарсыугъа, Бертни къызы Мариям аны бизге тапдыралмагъанды.

Былайда орус жазуучуну ол жыл жазгъан тизгинлерин да сизге шагъырей этрге сюме: «Хар миллет чыгъарма Совет Союзну къруагъан башха миллетлени да тиллерине кёчюрюлюп барса, къалай тауушлукъ боллукъ эди. Ол заманда биз бир бири къылыгыбызны, миллет культураларын терк эм толу ангыларыкъ эдик, халкъланы ёз искусстволарыны энчиликлерине чырта заран келтирмей, дуняны жангыртырча кючю социалист культура кърар эдик».

Союзну башчысыны бу излегени толусунай толмагъан эсе да, бу жаны бла болмагъанча уллу иш этилгенин а чертирге борчлубуз. Совет жыллада къралгъан тилманч школну хайырындан таулу жазуучуланы атларын, чыгъармаларын битеу къралда, андан тышында да окъугъандыла. СССР чачылгъандан сора, жарсыугъа, кеп ахшы зат бла бирге ол да кюнчон тас этгенди.

Энди биагыты аны жангыртыр амалланы излейдиле. М. Горький, башха кърал башчыла да аз санлы халкъланы литературалары айнырча курагъан онгланты тамыры Жазуучуланы биринчи съездинде кюч алгъанды. Аны малкъар халкъгъа да кеп хайыры тигенди.

Статьяны да Гуртуланы Бертни сөзлери бла бошаргъа сюме: «Бизни суратлау литературабызны ёсуюне орус жазуучула уллу болушлукъ этгендиле. Малкъар халкъны биринчи халкъ поэти Куулийданы Къайсын суратлау литературада РСФСР-ни М. Горький атлы саугъасыны лауреатыды».

Басмагъа САРАККУЛАНЫ Асият хазырлагъанды.

ХУРМЕТЛЕУ

Тёгерегине огъурлулукъну жая

Алгын жуукълукъ-тенглик да шёндюден къаты жюрютюлгенча кёрюнеди манга. Таматаланы хатарларына тынгыласанг, ала жуукъ неда саусуз адамларын кёрю ючюн, жаяулай бир элден башхасына барып болгандыла. Эсимдеди, анабызны юге айланган къарындашы Ботталаны Хайбар Бызынгъдан Нальчикге тигелгени болса, бизге, Хасаниягъа, къайтмай кетмегени. Кеси уа хар заманда бир уллу къл келтириучо эди. Анабызны анга кзууанып, аны төгерегине «тепсеп» айланганы бюгон да кёзюмден кетмейди.

Аны айта келгеним, бу кюнледе Хайбаргъа 85 жыл толганды. Ол саусузду. Юйден хазна чыгълмайды. Кеси заманында уа алай тири эди, жуукълуда той, кърманлыкъ этилсе, бушуу болса, биринчи жетер эди. Оразаны, Кърманны уа айтмай окъуна къояйм. Акъсакъланы ол огурлу төресин бусагъатда жашлары Хызыр бла Жабраил, къызлары Супият, Саняат, Аминат андан ары бардырадыла. Ала да жуукълукъ-тенги сыйген, жюрюте да билген адамладыла.

Кеп болмай Ботталадан бир къауум жаш болуп радиожурналист Мухтарны башчылыкында Хайбарны юйюне келип алгъышлагъандыла. Анга тукъум тамганы, тукъум грамотаны да бергендиле. Башха саугълары да бар эди, алай ол бек сыйген эм багъалагъан жуукъларын

кёренинден уллу саугъа керек тойюл эди. Ол аны жокълый келгенге, ахлуларына, эллилерине да асыры ыразы болгандан, аны кёлю тола билдире эди.

Ханты столгъа олтургъан эр кишиле, тиширзула да акъсакългъа ол кюн кеп алгъыш сөзле айтхандыла, узакъ ёмюр,

саулукъ да тежегендиле. Андан а эрттегили бызынгылыланы, эли юсонден да кеп сейирлик шартла эшитгендиле. «Кёчюнчюкюдөн 1957 жылны 26-чы апрелинде къайтханыбызда, мында жалаанда төрт-беш юйюр бар эди. Бир ауукъ замандан кёле жыйышадыла, «Коммунизмге жол» колхоз

да кърулады. Аны аты да битеу республикагъа иги бла айтылады», - дейди ол.

Халкъыбыз кёчюрюлгюнчо Хайбар бузочу болуп ишлегенди. Орта Азияда уа совхозну директорун жюрютюп турганды. Арта къайтханларында уа, Нальчикде Правительство ююню кърүүлүшуну ишчеле керек эдиле да, бир къауум жаш болуп келген эдиле. Хайбарны, андан сора да, кеп журтлада къыйны барды. Бызынгыгъа къайтханда да ол колхозда шофёрлукъ этгенди, къойла кютгенди.

Къысхасы, анга буноругъан жумушну не заманда да бет жарыкълы, айыпсыз тамамлагъанды. Пенсиягъа чыкългъандан сора да, саулугу осалгъа кетгинчи, ишни бир кюн да къоймагъанды. Аны юсонден газетледе кеп жазылганды, ол телевидениеде бла радиола да махталгъанды.

Ол юй бийчеси Сакинат бла бирге жашларын, къызларын да кеслери кыйыплары бла жашаргъа, ишлеп, башларын тугарга юйретгенди. Бююнлюкде ала бирер жерде урунадыла, ной тутадыла, сабийле ёсдорилдиле. Элде къолайлы юйюрледен бирлеридиле. «Ишлемеген - тишлемез» деген эрттеги халкъ сёзюну бу юйюрге бир сагъатха да унутмайдыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. СУРАТДА: Хайбар юйюрге. Сураты автор алгъанды.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Көп жылланы ичинге айырмалылары санындагыла

Россейни ДОСААФ-ыны Элбрус районда бөлүмю, алгач замандагы төрөлөрүн сактай, жашланы бла кызыланы аскер-эсеплеу усталыкылагы койретеди, жаш төлө бла асламлы-кыоруулануу ишни бардырады, спортну аскер тюрлюкөрүн айныгады. Аны бла бөлүм аскер ишни даражасын көтөрүөгү, аскерни бла флотну хазырлыгынын жалчытууга бла кыралны кыоруулануу онларын кючлеуге себеплик этеди. Аны юсюндөн организацияны ахыр беш жылда тамамлаган ишени эсеплерин чыгаруу бла байламлы болган конференцияда айтылган эди.

Аны башчысы Хаджиланы Руслан билдиргенча, 2009 жылны январь айындан башлап 2014 жылны июлюна дери бөлүмдө эл мюлкдө ишлеген 974 эмда РФ-ни Сауутланган кючлерини да 160 водителни хазырлагандыла, алай бла аланы саны белгиленгенден эсе көп болганды. Жаш төлөну аскер-патриот халда койретуөгү, Ата журтну кыоруулау-уну кюноне жораланып талай мероприятие кыралганды.

Хар айлыкны кезиунде организацияланы ишлери тинтилгенди, эм игилеге ДОСААФ-ны грамоталары бла ахча саугала берилгенди. Алагча Тырныаузу-ну ючюнчю эм алтынчы номерли бла Огъары Бахсанды школлары тийишли болгандыла. Айырмалылары санында дагыда Кенделени, Бедикчи, Тырныаузу биринчи номерли лицей, бешинчи номерли гимназиясы бла экинчи номерли школу киргенди.

Айлыкны чеклеринде Улуу Ата журт урушну ветеранлары бла бирге төрөли халда аскер махтаулык жерлерине автопробег бардырылып турганды. Анга кыатышкан урушда өлгөнлени эсгермелерине голле салгандыла, ахырында уа байрам ингриде урушну бла урунуу ветеранларына саугала берилгенди.

Жыл сайын эстафетала, уш-жукдан атдырыудан, патриот

жырлары эришуулеры, аскер тематикага викторина. Афганчыла, чекчиле бла тубешиуле болуп тургандыла. Кавказ ючюн сермешни 70-жыллыгына Кыбарты-Малкыарны Спортну экстремальны тюрлюкөрүндөн ассоциациясы бла ДОСААФ-чыла Тырныаузу-Азу-Чегем-Нальчик маршрут бла автопробегте чыкыгандыла. Андан тышында, Сабий-жаш төлө ара бла бирге Тырныаузда жөнгү автомобильде, картингенд, Совет Союзну Жигити Байсолтанланы Алимни 90-жыллыгына аталып, КМР-ни биринчилиги бла чемпионаты бардырылгандыла.

Былтур а бөлүмнө ишчилерини кыатышчулары бла районну билим беруу учрежденияларында, Совет Союзну биринчи юч көре Жигити А.Н. Покрышкинни хурметине жораланып, мероприятие кыралгандыла. «Тотур» шахар стадионда аскерге чакырылырга жыл санлары жеткен жаш адамланы спартакиадалары өтдюрүлгенди. Жылдан-жылга анда эришгенлени саны эсе барады.

Хорлаганла организацияны саткылары бла белгиленгенди. Эсе келген төлөну ата журтха сыймекликдө юрейтиуну 2010-2015 жыллада республикалы целевой программаны чеклеринде «Зарница» атлы аскер-спорт оюн кыралганды. Анда кыарууларын районну школларына абадан класстарыны окуучулары көргенди. Анда хорлаган команда уа, кубокну алып, районну атындан регион эришууле чыкыганды.

Сабий-жаш төлө туризмни станциясыны Александр Вербицкийни башчылыгында излеу кыаууу энчи белгиленгенди. Ол излеуден сора да, Улуу Ата журт урушну кезиунде сермешле барган жерлеге экспедицияланы кезилеринде экспонатланы жыйганды. Арта уа аладан республикада эм игилени санына кирген «Приэльбрусияны уруш жоллары бла» атлы аскер махтаулык музейин кыраганды.

Конференцияда ДОСААФ-ны школада организациялары өтдюрген мероприятие ланы, ол сан-

да Огъары Бахсанда Кишилики, спортну эм кючнө кюно, Тырныаузу ючюнчю номерли школунда чекленген онглры болган сабийлени араларында эришууленослеринден да айтылган эди. Улуу Хорламны 70-жыллыгынын белгилеуге да бөлүм тири кыатышханды. Аны башламчылыгы бла Минги тауну башына Хорламны, жигит шахарланы бла ДОСААФ-ны байраклары орнатылгандыла. Кырымчыла бла излеу ишлени бирге бардырырга, анда урушда өлгөн жерлештерибизни атлары бла эсгеруу кыанганы ишлерге келишим тауусулганды.

ДОСААФ-ны бөлүмнө ишени тийишли багда да бичилгенди-анга РФ-ни Правительство-сунда Россейли кырал аскер тарых-маданият араны Сыйлы белгиси берилгенди. Организацияны ишчилери бла активистлери уа орденле, майдалла, ДОСААФ-ны Аралы советини Сыйлы грамоталары бла саугалангандыла, аны башчысы Хаджиланы Руслан а советни эм даражалы саугасы

«Совет Союзну биринчи юч көре Жигити А.Н. Покрышкин» майдалны, Сауутланган кючлени Запасдагы офицерлени бригуулерини миллет ассоциацияларыны белгилерин алганды.

Саула алып айтханда, ахыр кезиуде бөлүмнө мюлк-техника хазнасы да игилендирилгенди. Аны кесини ахчасына юч жөнгүл автомобиль, мультимедиялы телевизор, окуу пособияла алынгандыла. Классла бла кабинетле жангырылгандыла. Алайлыкына гаражга бла мастерскойлага ремонт этерге керекди.

Конференцияда дагыда бөлүмнө Координация советини башчысы Төпеланы Шаухал, анга кирген организацияланы башчылары Сотталаны Шарафи, Малкыаркылары Махти, Михаил Цалиев, Элбрус району администрациясыны жаш төлө политика жаны бла специалисти Малкыаркылары Мурат сөлөшгенди. Ала, проблемаланы юслеринден айта, жаш төлө бла ишлеуно амалларын игилендириу бла байламлы кеслерини предложенияларын да этгенди.

Аланы оюмларына көре, школада башланган аскер хазырланууга аслам эс бөлүргө, кыоркууусуз жашау бардырыуну юсюндөн предметге берилген сагьатланы санын көбөйтүргө, окуучула спортну аскер-техника тюрлюкөрүндөн эришуулеге кыатышырга онгла кыуарга тийишлиди. Районну администрациясыны башчысыны орунбасары Улимбашланы Арслан а жер-жерли власть организацияга ишинде себеплик этеригин ышандырганды.

Конференцияны ахырында ала президиумну, контроль-ревизия этиучю комиссияны бла ДОСААФ-ны регион бөлүмнө конференциясына кыатышырге делегатланы айыргандыла.

Анатолий ТЕМИРОВ.

СУРАТДА: конференцияны кезиунде.

Сурат авторнуду.

Аурууну анатомиясы

Хар экинчи эр киши жюрекни ишемия ауруун э аны ахыры инфаркт бла бошалырга боллугун да биледи. Врачла айтханга көре, андан 40-50-жыллык эр кишиле, бир-бирде уа бек жаш адамла да ауруйдула.

Эр кишини

кыаруусузлугу

Ахыр жыйырма жылны ичинде инфарктдан өлгөн эр кишилени саны 60 процентке көбөйгөнди, ауруу кеси уа жаш болганды. Экспертле айтханларына көре, жюрек ауруу бек алгач жетишилми, кюч-кыаруу жаны бла да, социальны жаны бла да тири, спорт бла кыоршоген адамга тиеди.

Ол затны да, төреде бола келгенча, ангылатадыла, артыкча дө сөз эр кишини саулуугуну юсюндөн бара эсе. Эр киши кеси ючюн кыайгырырга юйренмегенди. Халлары осалланганын сезселе да, врачла барырга ашыккымайдыла. Аны хатасындан барырга да көч болуп кыаладыла. Статистика шартлагча көре, көнг халда инфаркт болганладан жартысы сау тапдырыладыла больницага, кыалганла уа, ауруй башлаг-

Жюрек жара

Инфарктга кыалай жетдирмезге боллуккыду

анларына эс бурмай, заманында врачла барып, халларына кыартай кыаладыла... Жюреки америкалы ассоциациясы берген шартлагча көре, 55 жыллары жетмеген эр кишилени 90 проценти инфарктдан өледиле, больницага жетдилрилгинчи.

Больницага жетдилрилгенлени да хар ючюнчю андан чыкыгынынчю ол дунягга аушаддыла, ауруу кыатылана барганы бла байламлы. Инфарктдан сора аягы юслерине кючдөн турганланы жюрекеринде кетмезлик жара ыз кыалады.

Кыоркыу

Басынчакылаган кимди бек алгача тютюн игенле кыоркыууу кеддедиле. Экинчи бек кыйынлы зат - атеросклерозду эм кыанда холестеринни көплюгюндө. Андан сора да, семиз эр кишилени, артыкча тири жашау этмегенлени, жюрекерин кыйнай турганланы жюрекерли аурумай кыаллык туюлдуле. Адам гипертензиядан неча сахарны диабеттен аурус, инфаркт болурга болур деген кыоркыуу улуу болады.

Адам инфарктдан кыутулал-

мазча жалаңда бир сылтауу барды - ол төлөдөн төлөге бериле келген ауруу болса. Жууукладан биринде (ата-анада, ынада, аппада; кыарындашда, эгечде) жюреклери, кыан тамырлары (жюреклери ишемиядан, инсультдан, инфарктдан) ауруганла болсала, кыоркыуу көп керууу болады. Артыкча адам саулуукыуу жашау этмей эсе.

Кезиунде билинсе

Шөндю медикле терк-терк айтдыла, болурга боллуккы инфарктны шартларын көпле билерге керекдиле деп - ол жюреки аркча жанын тэмезча ачтыхан затды, стенокардия уа кыйын кюч ишени неча эмоциональны жюкнө аурулуусуна жууапды. Ол ауруу асламысында эртенликде эрте башланады, алай болмазга керек эди дерча.

Андан сора да, инфаркт болуруу шартлары бардыла: жюрек бир кибик урмайды, кыан тамырыну уруу шошанды. Адамны эси ауады, санлары бошандыла. Ол шартла сууук тер басыуу бла, кысарга тартынуу бла келедиле, адамны

бетинден кыаны кетиуу бла.

Пациентлени төртдөн бирини жюреклери ауруганы артык бек билинмей кыалады, жюрекеде жара болганын жалаңда электрокардиограмма билдилрилди. Алайды да, «тауушсуз ишемия», врачла кеслери айтханларыча, ол болумла жюреки шаугютлерине заран тошгенине шагьатлык этмейдиле. Алай эсе, тинтиулени дайым бардырып турурга керекди.

Жюреки болумууну юсюндөн толугу информацияны туюбунде

келтирилген тинтиуле берилдиле: кыанда липидле бла сахар болганларын тинтиу, сора ЭКГ-ны тинтиуу. Пациентни кыан тамырыны басымы бийик эсе, ЭХО-кардиограмма этдирерге керекди (УЗИ), басым мардагча келсе уа- велоэргометрия (ЭКГ жюк бла) этерге керекди. Битеу ол тинтиулени тохтатмай бардырып турурга керекдиле кыоркыжыллыккыдан башлап битеу эр кишиле.

Елена БАБИЧЕВА.

Бизни справкыбыз

Кыанда холестерин эм башха липидле мардадан көп болсала, ала кыан тамырлары кыабыргаларында атеросклеротиян бляшкала кыарайдыла. Эрте-кеч болса да, ол бляшкала атыллыккыдыла, алай бла кыан тамырга заран тошорлюкдө. Заран тошгөн жерде кыан уюп башлайды, тромб болады - заран тошгөн жерни жабарга кыймайды.

Аз-аздан тромб улуу эм кыаты болады, ахырында жюреки клеткаларын кислород бла жалчыхтан кыан тамырыны жабып кыанды. Кислородну толусунлай тохтатхандан сора да ол жюрекини 10 секундха дери ишлетиркиди, ол а жюреки жарым сагьат ишлеуон жалчытырыккыды. Сора кыайтарылмазлыккы тюрлюнуле башланадыла, андан алты сагьат озгандан сора уа ол жерде жюреки шаугютлери өлүп кыаладыла.

«АиФ. Саулык» газетден көчөрүлөп басмаланады.

БРИФИНГ

Агъачланы отдан сакълауну къайгъысын кёре

Къабарты-Малкъар Республикада агъач 322,7 минг гектарны алады. Аны 194,7 минг неда 60,3 проценти толтуруучу ласть органлагъа бойсунады, 74,7 минги уа «Приэльбрусье» Миллет парк» Федеральный къырал учуреденияныкъыды, 53,3 минги Къабарты-Малкъарны Бийик-тау заповеднигини эсебиндеди. Быллай шартланы Россей Федерацияны Гражданланы къорулауну ишери, къыйын болумла эмда табийгъат къыйынлыкъланы хаталарын кетериу жаны бла министрствосуну Къабарты-Малкъарда Баш управлениасыны таматасыны орунбасары, ил службаны подполковниги Вячеслав Борисов КъМР-де МВД-ны брифингинде билдиргенди.

Олайтанна кёре, Къабарты-Малкъарны агъачларыны иги кесеги от тошюрге къоркъуулду. Болсада арт онбеш жылда бизни агъач фондубузуну жеринде этен болмагъанды. «Биз ишибизни КъМР-ни Правительствосуну республикада Агъачланы отдан сакълауну юсюнден буйругъуна кёре бардырабыз. Анда торлю-торлю ишлени планы белгиленгенди.

Ол санда от ёчолтоучо техниканы, оборудованианы, связны болумлары лесничестволада не халда болгъанына дайым да тинтиледи, эл мюлк организацияла отдан сакълауну жорукъларын къалай толтургъанларына къаралады, къургъакъ кырдыкны эмда битимлени къалгъан-къулгъанларын кюйдюрюк арталыда болмаз мадарла этиледиле. Агъачлагъа жуукъ сабанланы хансларын кетериу эмда алааны сюрюу жаны бла ишле къураладыла. Агъачланы тазалауға да энчи эс бурулады. Андан сора да, адамланы араларынды ангылау иш бардырылады», -дегенди докладчы.

Дагъыда ол билдиргенича, артыкъда къоркъуулу жерлеге патрульдукъ этиуно графиклери эмда мобильный къауумланы маршрутлары жарашдырылгъандыла. Агъачлагъа 78 маршрутда жерден патрульдукъ этиледиле. 2014 жылгъа отдан сакълауну ишлери да белгиленгендиле. Агъач мюлклеге ол жаны бла къырал заданияла берилгендиле.

Докладчы Къабарты-Малкъар Республиканы Табийгъат бай-

лыкъла эмда экология министрствосу не мадарла этгенини юсюнден да айтханды. Отдан сакълауну ишлеге анда 1,4 миллион сом, ёртенин ёчолтоурге уа 1,6 миллион сом бёлюнгенди. Министрствода отлукъ-жау материалладан запас къуралгъанды - 4 тонна. 2012-2013 жыллада керекли техникадан онбир алынганды. Агъачлада жалны дайым да тинтиу, билип турууну борчу «Кабардино-Балкарская лесная охрана» къырал бюджет учуреденияны боюнуна салынганды. Кесини ол ишин ведомство сау жылны ичинде кече-кюн да бардырады.

Патрульдукъну юсюнден айтханда, от тошюрге къоркъуу къаллай бир болгъанына кёре 650 минг гектар жерде агъач мюлкле дайым да тинтиуле бардырып турургъа борчу этиледиле. Аны ючюн а онтёрт мобильный къауум, кеслери ырызыйлыкълары бла бу ишке къошулургъа сыйген дружиналадан жыйырма жетиси къуралгъандыла. Республиканы тогуз агъач мюлкюнде уа от ёчолтоучо керекле жыйышдырылгъан тогуз пункт барды.

Аны бла да къалмай, МЧС-ни Баш управлениасы пландан тышында да, тинтиу ишле бардырады: элге, терек бахчанлары биригилерине, сабийле солугъан лагерлеге барадыла.

«Табийгъатны кесинден чыкъган отну заманында кёрюрча эм ёчолторча этер ючюн, биз къолдан келгени аямайбыз. Республикада аллай къыйын болумланы хаталарын кетериге техникадан 227 торлюсю, адамладан да 1329-су хазырлыкъгъа келтирилди турадыла. Аладан 215 адам МЧС-ни энчи составынданды, техниканы да 50 торлюсю аныкъдыла. Алайды да Къабарты-Малкъарны МЧС-ни не торлю табийгъат къыйынлыкъланы да

болдурмазгъа эмда кетериге хазырды», -дегенди Вячеслав Борисов.

Агъачланы отдан сакълауну Къабарты-Малкъар Республикада МВД да кесини тийишли юлюшюн къошады. Ол этген мадарланы юслеринден а брифингге УГИБДД-ны жол-патруль службасыны таматасыны орунбасары полицияны полковниги Сослан Черкесов билдиргенди.

Ол айтхангъа кёре, энчи состав бла къонакъ инфраструктура бардырыладыла, алада уа, от тошсе, ал кезиуде къаллай мадарла этерге, къайры сёлеширге керек болгъанын, ачыгъанлагъа биринчи медицина болушлукъ этерге юйретедиле. МВД-да къуллукъ этгенле, Россейни ич ишле органдарыны районлада бёлюмлери агъач мюлклене келчилери бла бирге рейдле бардырадыла. Агъачны хайырланыучула бла, агъач тийреледе мюлк ишлени бардыргъанла бла, полицияны участка уполномоченыйлери бла профилактика халда ушакъла этедиле.

«Кёлеге агъач бизни жашауу тутханын, ол кюйсе, аны артыкъ кайтарыргъа амал болмагъанын ангыламайдыла. От тошден келтиуларны асламында ма аны бла байламыдыла. Къоркъуу келе тургъаныны юсюнден заманында билсенг эмда аны юсюнден олсагъат билдирсенг, уллу палахдан къутулургъа боллукъса», -дегенди Сослан Хангериевич.

Ол отдан сакълауну жорукъларына гичкелиден юйретерге кереклиси не толуслулай инанылды. Аны себепли МВД-ны УГИБДД-сыны бёлюмлеринде ишлегенле сабийлени, акъылбалыкъ болмагъанланы терк-терк жокълайдыла, алааны солугъан жерлеринде ойнагъан формада къутаруу ишле

бардырадыла. Андан сора да, лагерледе, санаториледе сабий суратланы конкурслары, от бла байламлы торлю-торлю элберле, оюнга къураладыла. Ала бошалгъанда уа, айырмалы болгъанлагъа, хорлагъанлагъа саугъала да бериледиле. Ол жаны бла иш бардырылады эмда ол Къабарты-Малкъар Республикада МВД-ны башчыларыны къаты контролондады», -дегенди, докладчы.

Отдан сакълауну да Госавтоинспекцияны магъанасы да уллуду. КъМР-де МВД-ны ГИБДД-сы профилактика жаны бла уллу иш бардырады. Жай кезиуде кесини ишчилери эмда мониторла бла торлю-торлю акцияла къурайды. Аллай кезиуде водителлеге бла жаяу жюрюгенлеге агъачны хайырлыкъларыны, алагъа от тошсе уа, къаллай палах келерге боллукъуну, дагъыда тереклени законсуз кесгенле, башха хата салгъанла къаллай жууапха тартылгъанларын юсюнден эсгертиледиле. Полицияда кеслерини юлгомеренде солугъанлагъа агъачда адам кесин къалай жюрюторге керек болгъанын кёргозедиле.

Быйыл июнда ючсагъатлыкъ акцияны кезиунде биз къагъытладан, терк окуна жанып къалгъан башха затладан кел жерни тазалагъанбыз. Республиканы билим беруу учуредияларында видеороликле кёргозгенбиз. Сабий санаториледе лекцияла окугъанбыз. Профилактика жаны бла этген мадарларыбыз республикабызны агъачларын отдан сакъларгъа болушурла деп ийнанабиз», -дегенди Аслан Юрьевич.

Ахырында Вячеслав Борисов журналистлени сорууларына жууап бергенди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият. СУРАТДА: брифингге къатышханла.

Суратны автор алгъанды.

Сюзюу

Бирден кюч салып

Бу кюнде Къабарты-Малкъарны прокуратурасында ведомствола аралы ишчи къауумну жыйылыунда, кел адам биригип, къуралуу халда этген аманлыкъчылыкъгъа къажу кюреш не халда болгъаны сюзюлгенди. Анга РФ-ни Следствие комитетини КъМР-де Следствие Управлениасыны, КъМР-де МВД-ны, Россейни Наркоконтролжонда КъМР-де Управлениасыны, Россейни ФСБ-сыны КъМР-де Управлениасыны, РФ-ни ФСИН-ини КъМР-де Управлениасыны келчилери къатышхандыла. Ала кеслери да ведомствола аралы ишчи къауумну дайым членлеридиле.

Жыйылыуда белгиленгеннича, кел адам биригип этилген аманлыкъчылыкъла жамауатны дайым тынгысыз этгенлей турады. Аны жолун кесуу право низамны сакълаучу органладан артыкъда уллу жууапчылыкъны излейди. Аны бла байламлы бу сферада ишни жангыча къолгъа алыу бюгюнлюкде баш борчладан бирлериди.

Ол алай болгъанына быллай шартла шагъатдыла. Жылны озган кезиунде къуралуу халда этилген аманлыкъчылыкъ 50,6 процентге ёсгенди. Сёз ючюн, былтыр жылны биринчи жарымында аллай 84 аманлыкъ болгъан эсе, быйыл алты айны ичинде уа ол сан 131-ге жетгенди. Ачыкъланган а жаланда 120-сы этгенди. Аны алайлыкълары ол торлю аманлыкъчылыкъларны ачыкълау, жолун кесуу алыкъа заман этилген даражада болмагъанын кёргозтеди.

Артыкъда экономика бузукълукъла файда тошюрюк ючюн не торлю аманлыкъдан да артыкъ турмау, коррупция дегенча кюйсюзлюкледен сора да, законсуз сауут-саба сатуу бла байламлы аманлыкъла аз ачыкъланадыла. Чадырыуучу устройвола къурашдырылган жерле азаймайдыла. Аланы башчылары къолгъа тыюгендиле деген шартны хазна кёрмезсе.

Алай болмаз ючюн, республикада оператив-излеу ишни къолгъа заманды излемине кёре алыргъа тийишлиди. Ол сферада онуочу къуллукъчуланы, специалистлени энчи составны саулай астылкъларын ёсдюорге, жууапчылыкъларын кетюрюрге кереклиси баямды.

Жыйылыуну ахырында къуралуу халда этилген аманлыкъчылыкъларны жолун кесууну къыйматлы эм къошакъ мадарлары белгиленгендиле. Ала жашауда алжаусуз бардырыларына жууаплы адамланы атлары айтылгъанды.

КъМР-ни прокуратурасыны аппаратыны бёлюму.

Ыйыкъларгъа хороскон 18-чи августдан 24-ию августха деру

Къочхарла. Кесигизни болмачы оюмла эм проектле бла адатмагъыз, эс жыйыгъыз. Орта эм байрым кюнде - жангылыкъланы ачаргъа эм къоркъмай ишни бардырыргъа юйренип кюндедиле. Ыйыкъларны ахыры уа кеси жашаууғузу къуараргъа бек иги кезиуду.

Танала. Ишчи ыйыкъ файдасы боллукъ болмаз. Нек дегенде юйорюгюню эс жууукъларыгъызын жашууларын да болумла ишигизден айырыкъдыла. Байрым эм солуу кюнде уа этген муратыгъызгъа жетерге бир киши да чырмаулукъ эталлыкъ тойюлду.

Эгизле. Осал хапар неди десегиз, баш кюн жетишимсиз боллукъду. Бек къыйыны къатыгъыздагъыла бла бир тил тапхан эм тюз ону этгенди. Баш кюнден къалгъан кезиу айтып инанманза иги боллукъду.

Айырычабакъла. Баш эм геуорге кюнде бек тири боллукъсуз. Орта эм байрым кюнде магъаналы онуола этерге жараулудула. Байрым эм солуу кюнде иги жаны бла онугъузу кёргозталлыкъсыз ишле, солууда да.

Асланла. Онуочула бла сёлешиуде сиз сёз айтхандан эсе кёбюрек тынгыласагъыз, сизни намысыгъызын кетюрлюкюле. Орта кюнде магъаналы ишлени арт болжалгъа атарсыз деген къоркъуу барды - этмегиз алай. Ыйыкъларны экинчи жарымы иги кезиуду, шабат кюн а, битве айны алып къарасагъ да, бек иги эм жетишимли кюнден бириди.

Кызыла. Эштада, коллегаларыгъыздан бири эталмаган ишни тамалгъыз деп бюрлюкдула. Абызырамагъыз, сиз ол болумдан бек тап къутулукъсуз. Солуу кюнде сиз юйде олтуруп тураллыкъ да тойюлсуз.

Базманла. Ишде кетюрлюксюз эм ахча бла байламлы иги хапар алыкъсыз. Сейрилик эм файдалы узакъ жолоучулукъгъа да атланырык болурсуз. Байрым кюн магъаналы ону этерге жараулу кюндю.

Акъырапла. Алгышлайбыз, ыйыкъларны биринчи жарымы августну бек жетишимли кезиуду. Шён эм бек тап заманды ишде болдурган жетишимлени адамлагъа неда онуочулагъа кёргозторге. Алайды да, ишигизни ачык кёргозторге заман болгъанды. орта кюнден сора тириликте, бир кесек шойайырыкъды.

Садакъчыла. Кесигизни кючюгюзге тийишли багъа бирерге кюрешигиз, алай этмезсиз, менсиниу заран келтирилгине сёз да жокъду. Къалгъан кезиу игиди - ише угъай-хаусда солурга. Солуу кюнде юйор бюджетге эс буругъуз.

Текемюйозле. Кезиулу ишлени андан ары бардырыргъа жараулу заманды. Артыкъда геуорге эм орта кюнде жетишимли боллукъдула. Солуу кюнде сыйген ишигиз бла кюрешигиз.

Суукъуйла. Боллукъ болумланы неда сизге кеше болушуркъланы озуп кетерге къоркъуу барды. Алай эсе, тёзюмлю боллукъду. Орта кюнден сора сиз кесигиз да сезериксиз бир кесек ишни ишигитирге керек болгъанын. Байрым кюнню иншигерде романтиканы тюбеши боллукъду.

Чабакъла. Кесигиз солууда тойюл эсегиз, ыйыкъларны биринчи жарымында солууда болгъан коллегаларыгъызын борчларын боюнуғузгъа алыкъсыз. Бек башы - орта кюнге деру тёзюуду, андан ары кюч-къорууғуз кёбейирикди.

Футбол

Онгла бар эдиле, алай а...

Футболну профессионал лигасыны «Юг» зонасы- ны биринчи турунда Нальчикни «Спартак» Назрань шахарда ол жерли «Ангушт» бла тубешгенди. Арт эки айны ичинде бу футбол клубла бир бирлери бла юч кере ойнадыла, ол себепден составларында болган торлениулени иги биле эдиле.

Матч башланганлай, нальчикчиле чабыуулукт этип тебирейдиле. Алтынчы такыйкыда окъуна бизни команданы кыауумунда ойнаган Гузь, алгъа ычхынып, тап пасны Ахриевге береди, ол а, сагъыш да эте турмай, уруп, топну «Ангуштну» кыабакъ эшиклерини ичине кийиреди. Эсеп 0:1 болады.

Андан сора эки команда да атакаланы терк-терк этип тебирейдиле. Бир кере «Спартакны» кыабакъ эшиклерин вратарыбыз Шогенов гол боллук жерден иги ойнап кытхарады. Ол кезиуден сора биринчи тайм бошалыргъа бир минут кыалганлай, «Ангуштну» баш тренери Александр Лаптев майданнга Коттоевни жибереди, ол, нальчикчилени кыоруулауда ойнаган футболчуларын тыйгычысыз этюп, топну узакъдан окъуна уруп, эсепни тенг этеди. Шогенов «девяткагъа» барган топха бир амал да эталмай кыалады. Аны бла матчны биринчи жарымы бошалады.

Экинчи таймны да спартакчыла чабыуулукчалары бла башлагандыла, кыонакбайла да тап тышген кезиуде кеслерин «кёргозте» тургандыла. Бизни командабызны капитаны Бажев эсепни тюрлендирге да боллук эди, алай «Ангуштну» вратары ол кезиуде аламан ойнады.

Андан сора майданны иелери чабыуулукчаланы кючлейдиле, 70-чи такыйкыда бир гол урадыла. Биягъы Коттоев, угловой бергенде, башы бла аламан ойнап, Шогенов саклаган кыабакъ эшиклеге топну кийиреди.

Спартакчыла голну ийгенле-

эди. Кысыхасы, эсеп оюннга кереиди.

- Команданы аллында бу чемпионатдан башхасына-

Футболну миллет лигасына-кечерге борчу бармыды?

- Угъай, аллай борч бизге берилмегенди, алай биз кесибины аллыбызда кыараучуларыбызга ариу, аламан футбол кёргозторге мурат этебиз. Бююн да аллай умут бла чыкыган эдик майданнга, алай хар зат да биз сунганча болмайды.

Александр ЛАПТЕВ, «Ангуштну» баш тренери:

- Оюн башларыдан алгъа бизни команданы составында уллу проблемала болгандыла. Чабыуулукыда ойнаган футболчуларыбыз болмай кыалган эдиле. Эки таймда да кыоруулауда турган жети футболчу ойнаганды. Мен алагъа ыразылыгъымы билдирге сюеме, ала оюннга битеу кючлерин бергендиле эм хорламны да болдургандыла.

ринден сора эсепни тюрлендирге кюрешгендиле, алай бу жол насып Александр Лаптев жыйган жаш команданы жанында болганды. Берилген заман бошалып, кыошакъ кезиуде «Ангушт» ююнчю голну окъуна урады. Бир минутдан бизни форвардыбыз Гугуев эсепни бир топха кысыхартады.

Андан сора уа спартакчыла матчны тенг эсеп бла бошайбыз деп кюрешрик эселе да, судья берген ол кыошакъ кезиуде да бошалып кыалады. Аны бла «Ангушт», муну аллында «Спартак» аны Россейни кубогу ююн бардырылган эришуулени 1/128 кесегинде кытханын эзде тутуп, бу жол кеси майданында хорламны ычхындырмаганды.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ: БИДЖИЛАНЫ Хасанбий, «Спартакны» баш тренери:

- «Ангуштну» бу хорламны бла алгышлайма. Биз кесиби терсбиз. Биринчи таймда голланы урургъа иги кесек кезиубюз болганды, алай аладан асламысын хайырланалмаганды.

Кыабакъ эшиклерибизге жиберген топланы да бир-эксине тыйгыч салыргъа боллукъ

Майданда бу футболчула ойнагандыла: «Ангушт»: Хамхо-ев, Ольмезов, (Парчиев 46), Аушев (к), Уфоев, Кариев, (Коттоев 36), Ислагиев, Ахильгов, Шудров, Шумский, Соблиров, Дзейтов, (Цуроев 73).

«Спартак-Нальчик»: Шогенов, Гузь, Науменко, Васильев, Кишев, Конов З., (Конов А. 62), Дышеков, (Балов 65), Гурфов, (Митин 87), Ахриев, (Атаев 71), Бажев (к), Гугуев.

Сары карточкаланы Уфаев бла Бажев алгандыла.
Бирси командада былай ойнагандыла: Анжи-2-Алания 2:1, Таганрог-Терек-2 1:0, Астрахань-Ротор 1:2, Митос-Динамо-ГТС 1:1.

АЗРЕТЛАНЫ Хасан.

ТАШЫУУЛ

Бир сагъатны да тас этмей

Шендю эллилени кыстау ишлеген кезиулери. «Жайны бир кюн сау жылга жарайды», - деп, халкъда бошдан айтыла болмаз. Артыкъда биченчиле ашыгдадыла жайкюлени терк окъуна хайырланыргъа. Бу ишге эр кишиле, тиширюула да бирден чыгадыла. Алайсыз да жарамайды, бир сагъатны ичинде таулада кюн бир ненча кере тюрленеди.

Биченчи уа ариулай жыяргъа керекди.

Кёпле ол жумушларын ахырына жетдире турадыла. Анга биченден аур жюкленип барган машинала шагъатлык этедиле. Энди аланы жолда терк-терк кёрюрге боллукъду.

ХОЛАЛАНЫ Марзипат.
Алайсыз да жарамайды, бир сагъатны ичинде таулада кюн бир ненча кере тюрленеди.

СУРАТЛАДА: дырын жыйыу; ташыуу.

Суратланы автор алганды.

Скайраннинг

Элбрусда - Гиннесни рекордла китабына кирлик чабыу

23-чю августда эрттенликде сагъат алтыда Азуу таладан Элбрусну кюнбатыш жанына (5 642 метр) чабыу башланрыкъды, деп билдиреди КъМР-ни Альпинизм, таулагъа ёрлеу эм спорт туризм федерациясыны президенти Ёлмезланы Абдул-Халим. Алай бла скайраннингден спортну устасы Виталий Шкель битеу да алты километрден асламны ётерикди. Финиште уа аны Гиннесни рекордларыны китабыны «келечилери» сакларыкъдыла.

Виталий Шкель Россейни чемпионуду, быйыл ол Памирге чабыуда рекорд салганды. Минги тауда аны барыууна вертолётдан МЧС-ини ишчилери, Спорт министрствону бла башда сагъынылган федерацияны келечилери кыарарыкъдыла.

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

БЕППАЙЛАНЫ Муталип
(баш редактору орунбасары)
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан
(баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)
ТЕКУЛАНЫ Хауа (жамауат-политика бёлюмнү таматасы)
САРАККУЛАНЫ Асият
(культура бёлюмнү таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кыоруулау жаны бла Кыбарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла кыарал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графике кере 19.00 сагъатда кыол салынады. 20.00 сагъатда кыол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА:

Саракулааны Асият - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарыны орунбасары; Акушулааны Феруза - (1,2,3,4-чю бетле), Бийчеккулааны Жаннета (5,6,7,8-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 2130 экз. Заказ № 1614

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы: elbor_50@mail.ru